

Humanities and Cultural Studies

ISSN 2657-8972

2022, vol. 3, no. 3, p. 9–15

DOI: 10.55225/hcs.449

Licencja / License: CC BY-NC 4.0

Agata Kraszewska

Akademia Nauk Stosowanych w Tarnowie

<https://orcid.org/0000-0002-2431-2442>

a_kraszewska@anstar.edu.pl

Mają swoje (naukowe, zawodowe, artystyczne) losy profesorowie

Słowo o Panu Profesorze Waławie Rapaku

Professors have their own (scientific, professional, artistic) fate

Some words about Professor Waław Rapak

Abstrakt

W tekście poświęconym osobie Jubilata – Profesora Waławia Rapaka, romanisty i literaturoznawcy, zostały przedstawione Jego dokonania naukowe oraz ścieżka zawodowa, ze szczególnym uwzględnieniem pracy w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie. Zasygnalizowano również Jego zainteresowania artystyczne oraz własną twórczość.

Słowa kluczowe

Waław Rapak

Abstract

The text is dedicated to Professor Waław Rapak, an eminent scholar, specialising in French language and literature. It presents his university career, academic achievements, and, in particular, his work for the University of Applied Sciences in Tarnow. It also mentions his interest in art as well as his own artistic output.

Informacja o artykule / Article information

Otrzymano (Received): 9.08.2022 • Przyjęto do druku (Accepted): 23.09.2022 • Opublikowano (Published): wrzesień (September) 2022

Keywords

Wacław Rapak

Znana starożytna sentencja *Habent sua fata libelli* jest, jak się zdaje, Panu Profesorowi bliska. W słowie wstępnym do pierwszego numeru „Humanities and Cultural Studies” rozwija ją, pisząc: „Mają swoje losy książki, mają swoje losy także czasopisma naukowe”. Jeden z najnowszych artykułów zatytułował z kolei *Mają swoje (artystyczne) losy książki*. Niech będzie wolno tutaj również sparafrazować i rozwinąć tę sentencję, by wskazać wymiary „losów” Jubilata, które zostaną podjęte w tym skromnym szkicu Jemu poświęconym.

Wacław Rapak urodził się 13 grudnia 1952 r. w Jeleniej Górze. Tam spędził lata dziecięce i uczęszczał do pierwszych klas szkoły podstawowej, którą ukończył w Bytomiu. W bytomskim I Liceum Ogólnokształcącym złożył egzamin maturalny. Od 1972 r. związał się z Krakowem jako student romanistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pięć lat później, po uzyskaniu magisterium, podjął pracę w charakterze nauczyciela akademickiego w rodzimym Instytucie Filologii Romańskiej, gdzie jest zatrudniony do dziś. Kształcił się również we Francji, w roku akademickim 1980/1981 studiował w ramach stypendium w Centre Européen Universitaire w Nancy. Był też dwukrotnym stypendystą Rządu Francuskiego.

Rok 1987 wyznacza początek drogi naukowej Wacława Rapaka. Uchwałą Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego otrzymał wówczas stopień doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy *Poezja Henri Michaux czyli poszukiwanie harmonii przeciwieństw*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Anny Drzewickiej. Opublikowane w 2005 r. studium „Après coup” précédé par „Le ressassement éternel” de Maurice Blanchot: une lecture, poświęcone dwóm pierwszym opowiadaniom Blanchotowskim, stało się w tym samym roku podstawą uzyskania przez dr. Wacława Rapaka stopnia doktora habilitowanego. 23 lutego 2016 r. dr hab. Wacław Rapak odebrał z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej nominację profesorską.

Zainteresowania naukowe i praca badawcza Pana Profesora zogniskowane są wokół francuskiej literatury nowoczesnej i współczesnej. Metodologia badań literackich i teoria literatury to również dziedziny Jego naukowych dociekań. Wiele rozważań poświęcił zagadnieniom nowoczesności, awangardowości i ponowoczesności, w szerokim ujęciu zarówno filozoficznym, jak też literackim i artystycznym. W tym świetle analizował samo pojęcie literatury, literackości i „istoty tego, co literackie” (*le littéraire*). Silnie powiązane z (po)nowoczesną literaturą kategorie paradoksu, ironii, „roztrzęsania” czy intertekstualności są częstymi tropami w Jego interpretacjach

dzieł Henriego Michaux, Maurice'a Blanchota, Georges'a Pereca, Jeana Anouilha i innych francuskojęzycznych twórców XX i XXI wieku.

Pan Profesor referował wyniki swoich badań na ponad trzydziestu konferencjach naukowych w Polsce, we Francji, w Belgii, Rumunii i w Czechach. W czasopiśmie naukowych oraz pracach zbiorowych — polskich i zagranicznych — opublikował przeszło sześćdziesiąt artykułów. Współtworzył także podręcznik do metodologii badań francuskich tekstów literackich XX wieku, współredagował cztery prace zbiorowe i trzy numery czasopisma naukowego „Romanica Cracoviensia”.

Jednak gros prac naukowych poświęcił utworom Henriego Michaux, których miłośnikiem pozostaje od czasów studenckich. Były one tematem Jego pracy magisterskiej oraz wspomnianej wcześniej rozprawy doktorskiej. Wystąpienia konferencyjne i artykuły naukowe Pana Profesora dają wyraz głębokiemu znanstwu wielowymiarowej twórczości Michaux, prozatorskiej i poetyckiej, ale też malarskiej, filmowej i poniekąd muzycznej, ujmowanej przez Niego również w aspekcie intersemiotycznym i intermedialnym. Długoletnie zgłębianie znaczeń tej złożonej spuścizny artystycznej zaowocowało projektem interpretacyjnym — szeroko zakrojonym i opartym na bogatym instrumentarium badawczym — który przybrał formę cyklu studiów *Henri Michaux — dzieło wyobraźni*. Część pierwsza, wydana w 2014 r., obejmuje — jak mówi podtytuł — „Okres zielony” 1922–1927. Druga część, która ukazała się w 2019 r., zgodnie z podtytułem uwzględnia *Czas wielkich podróży 1927–1929*. Pan Profesor pracuje nad trzecią częścią cyklu, poświęconą *Niejakiemu Piórcie*, obmyślając zarazem kolejne tomy.

Dorobek naukowy Pana Profesora Wacława Rapaka zyskał uznanie i w Polsce, i poza jej granicami. Znamiennym jest, iż Jego badania zostały odnotowane w bibliografii wydania dzieł wszystkich — *Œuvres complètes* — Henriego Michaux w renomowanej serii *Bibliothèque de la Pléiade*. Słuchaczami Jego wykładów byli studenci i nauczyciele akademicy zagranicznych uniwersytetów. W 2018 r. zorganizowana przez Niego międzynarodowa konferencja poświęcona twórczości Guillaume'a Apollinaire'a zgromadziła naukowców z całej Europy, w tym wybitnych specjalistów, a w kolejnej — obejmującej swą tematyką wielorakie doświadczenia artystyczne Henriego Michaux (2021 r.) — uczestniczyli badacze z całego świata.

Odrębny wymiar prac Pana Profesora Wacława Rapaka stanowi translacja. W 1991 r. ukazały się w Jego tłumaczeniu obszerne fragmenty eseju Alberta Camusa *Rozważania o gilotynie* (*Réflexions sur la guillotine*, 1957). Przełożył też kilka artykułów naukowych wybitnego francuskiego biblisty i qumranisty ks. prof. Jeana Carmignaca, jak również jego studium *Początki Ewangelii synoptycznych* (*La naissance des Évangiles synoptiques*, 1984), wydane w języku polskim w 2009 r. Tłumaczenie innej ważnej książki tego autora *Mistrz Sprawiedliwości z Qumran a Chrystus z Nazaretu* (*Le Docteur de Justice et Jésus-Christ*, 1957) czeka na publikację. Należy wspomnieć, że Pan Profesor — osobiście zaangażowany w przygotowanie kolejnych edycji

„Polskiego wyboru Nagrody Goncourtów” – (współ)kierował również dokonywanymi przez grupy studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego przekładami powieści – laureatek tej nagrody. W 2001 r. opublikowano dwie książki przetłumaczone pod Jego merytoryczną pieczęcią: *Klientka* Pierre’a Assouline’a (*La cliente*, 1998) oraz *29,99* Frédéric’a Beigbedera (*99 francs*, 2000). Za niewątpliwie największe osiągnięcie translatorskie Pana Profesora Waława Rapaka należy jednak uznać przetłumaczony wspólnie z Jakubem Kornhauserem zbiór utworów poetyckich Henriego Michaux *Meskalina i muzyka*, który ogłoszono drukiem w 2021 r. Dokonany przez samych tłumaczy wybór tekstów miał na celu odzwierciedlać bogactwo odcieni i różnicowanie formalne poezji Michaux, a także jej otwarcie na odmienne interpretacje oraz na dokonania poety na niwie innych sztuk¹. Zamysł ten został zrealizowany z pełnym powodzeniem.

Pan Profesor owocnie łączy badania naukowe z pracą dydaktyczną i działalnością organizacyjną. Na Uniwersytecie Jagiellońskim wypromował ponad trzystu magistrów oraz trzech doktorów. Sprawuje opiekę nad kolejnymi sześcioma doktorantami. Był recenzentem w ośmiu przewodach doktorskich i trzech habilitacyjnych. Pełni obecnie funkcję Dyrektora Instytutu Filologii Romańskiej oraz Zastępcy Przewodniczącego Rady Dyscypliny Literaturoznawstwo, jest także Redaktorem Naczelnym czasopisma naukowego „Romanica Cracoviensia”.

Związany od pięciu dekad z Krakowem i najstarszą w Polsce uczelnią – krakowską Alma Mater – Pan Profesor Waław Rapak na trwałe wpisał się również w historię Tarnowa i Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie, pierwszej i największej uczelni tego typu w kraju. Biogram Pana Profesora pióra dr hab. Zofii Cygal-Krupy, prof. PWSZ zamieszczono w wydanej w 2010 r. *Encyklopedii Tarnowa*. Na ten „tarnowski” wymiar Jego działalności zostanie tu położony szczególny nacisk.

W 1995 r. Pan Profesor podjął pracę w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych w Tarnowie, gdzie do 2000 r. sprawował z ramienia Instytutu Filologii Romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego funkcję opiekuna naukowego sekcji języka francuskiego. Z tej racji, w latach 1996–1999 był członkiem Zespołu Języków Obcych Rady do spraw Kształcenia Nauczycieli przy Ministerstwie Edukacji Narodowej. Kiedy w 1998 r. została powołana do istnienia Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie (później Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie, a od marca 2022 r. Akademia Nauk Stosowanych w Tarnowie), objął również w nowo powstałej Uczelni stanowisko wykładowcy i kierował Zakładem Języka Francuskiego (od 2008 r. Zakład Filologii Romańskiej). Funkcję Kierownika pełnił do 2009 r. oraz ponownie w latach 2015–2016. Co więcej, od 2007 do 2015 r. Pan Profesor

¹ Zob. J. Kornhauser, W. Rapak, *W krainie białych plam*, <https://www.biuroliterackie.pl/biblioteka/wywiady/w-krainie-bialych-plam/>, [dostęp: 25 lipca 2022 r.].

Wacław Rapak piastował stanowisko Prorektora ds. Ogólnych (potem Prorektor ds. Współpracy i Rozwoju). W latach 2009–2011 sprawował zarazem funkcję Dyrektora Instytutu Humanistycznego PWSZ. Obecnie jest Redaktorem Naczelnym powstałego w 2017 r. „Humanities and Cultural Studies” — czasopisma naukowego Wydziału Humanistycznego i Wydziału Sztuki Akademii Nauk Stosowanych w Tarnowie.

Powracając do pierwszych lat pracy Pana Profesora Wacława Rapaka w PWSZ, nie można nie docenić Jego wielkiego wkładu w kształtowanie tarnowskiej romanistyki. Wraz ze swoją zastępczynią, Panią mgr Małgorzatą Pocięchą, zorganizował działalność Zakładu Języka Francuskiego. Stworzył zespół nauczycieli akademickich zapewniający wysoką jakość kształcenia studentów. Młodszych pracowników motywował do rozwoju naukowego, inspirował i wspierał, między innymi inicjując serię spotkań naukowych w kameralnym gronie romanistów PWSZ, co zaowocowało kilkoma obronionymi dysertacjami doktorskimi. Troszcząc się o jakość księgozbioru romanistycznego, ofiarował Bibliotece uczelnianej — o której rozwój zawsze zabiegał — podręczniki i cenne pozycje francuskojęzycznej literatury pięknej. Studenci uczestniczący w Jego wykładach i seminariach cenili i cenią Go nie tylko jako literaturoznawcę posługującego się francuszczyzną pierwszej próby, ale też jako humanistę ujmującego zjawiska literackie w świetle myśli filozoficznej i znawcę sztuk. Wypromował w PWSZ licznych licencjatów.

Oddany dydaktyce i pracy na rzecz Zakładu, Instytutu i Uczelni, Pan Profesor Wacław Rapak stał się również osobą niezwykle zasłużoną dla propagowania języka i kultury francuskiej w Tarnowie i regionie. Dążył do utworzenia w PWSZ „platformy promocji języka francuskiego”, jak sam zwykł to ujmować. Z inspiracji Pana Profesora i pod Jego naukową pieczę nauczyciele akademicy oraz studenci romanistyki podejmują do dziś wiele inicjatyw, takich jak organizowane od 2003 r. cykliczne „Święto Frankofonii”, przyciągające liczne grono miłośników języka francuskiego i kultury krajów francuskiego obszaru językowego. W 2012 r. w murach Uczelni i na tarnowskim Rynku miały miejsce obchody szczególnie ważnego wydarzenia kulturalnego, jakim były „Tarnowskie Dni Języka i Kultury Francuskiej”. Wśród podejmowanych inicjatyw należy też odnotować spotkania tematyczne, różnorodne warsztaty i konkursy adresowane do uczących się języka francuskiego z Tarnowa i regionu. Staraniem Pana Profesora wielokrotnymi gośćmi organizowanych wydarzeń byli przedstawiciele Konsulatu i Ambasady Francji oraz Instytutu Francuskiego w Krakowie, co przysporzyło tarnowskiej romanistyce wsparcia i uznania ze strony tych instytucji.

Pozostając w ścisłej współpracy z wieloma szkołami i nauczycielami języka francuskiego Tarnowa i regionu, Pan Profesor Wacław Rapak zintegrował środowisko romanistów, które darzy Go wielką estymą i sympatią. W trosce o doskonalenie zawodowe nauczycieli języka francuskiego

przyczynił się do powstania w Uczelni studiów podyplomowych, których był kierownikiem i wykładowcą, a także szkoleń i warsztatów metodycznych. Wspierał ponadto szkolne inicjatywy związane z językiem i kulturą francuską. Szczególnie bliski jest Mu doroczny „Międzyszkolny Konkurs Piosenki Francuskiej” organizowany w IV Liceum Ogólnokształcącym w Tarnowie, którego Jury przewodniczy od lat. Warto wspomnieć, że Pan Profesor wniósł we współpracę ze szkołami swe wieloletnie doświadczenie nabyte przy organizacji w Krakowie Olimpiady Języka Francuskiego.

Mówiąc o działalności i różnorodnych funkcjach pełnionych przez Pana Profesora Waclawa Rapaka, nie można pominąć Jego aktywności w kręgach naukowców. Będąc członkiem Akademickiego Towarzystwa Romanistów Polskich *Plejada* oraz Komisji Neofilologicznej PAU w Krakowie, związał się również ze środowiskiem akademickim Tarnowa. Przez wiele lat współpracował z tarnowskim Oddziałem Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Od 2009 r. należy do Tarnowskiego Towarzystwa Naukowego i jest zarazem Członkiem Zarządu TTN. Służąc integracji środowisk naukowych Tarnowa, Towarzystwo tworzy również przestrzeń rozwoju najbardziej uzdolnionym studentom. Pan Profesor ma szczególne zasługi dla organizowanego przez Tarnowskie Towarzystwo Naukowe konkursu „Perły Tarnowa” – adresowanego właśnie do studentów – zasiadając w jego Jury od pierwszej edycji w 2012 r.

Praca i dokonania Jubilata zostały uhonorowane licznymi odznaczeniami. W 2003 r. w uznaniu zasług w dziedzinie propagowania kultury francuskiej został mianowany przez rząd francuski Kawalerem Orderu Palm Akademickich. Otrzymał również polskie odznaczenia państwowe: w 2005 r. Srebrny Krzyż Zasługi, a w 2009 r. – Medal Złoty za Długoletnią Służbę. W 2006 r. odebrał także Nagrodę Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie drugiego stopnia, a w 2013 r. medal za zasługi dla Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie.

Uczony, erudyta i znakomity mówca, Pan Profesor dał się też poznać jako człowiek rozmowy, dialogu w każdej sytuacji. Potrafi łączyć, wzbudzić we współpracownikach *esprit d'équipe* (ducha zespołu), tworzyć atmosferę przyjaźni i harmonijnego współdziałania. Postrzega sprawy w pozytywnym świetle. Stawia wysokie wymagania, przy czym Jego odniesienie do drugiego człowieka jest – rzecz by można – po *lévinasowski* nacechowane szacunkiem i troską, a także ujmującą przystępnością. Zapiisał znaczące karty nie tylko w dziejach tarnowskiej Uczelni, tarnowskiej romanistyki, ale też i w osobistej historii niejednego ze swoich uczniów i współpracowników.

Pan Profesor Waclaw Rapak dał się również poznać jako miłośnik i znawca sztuk, a także człowiek sztuki. Ceni film i muzykę, zwłaszcza piosenkę francuską. Pasjonuje go malarstwo, w szczególności dzieła Vermeera van Delft i impresjonistów. Twórczość plastyczna Henriego Michaux wzbudza w Nim

chęć spróbowania i swoich sił w tej dziedzinie. Nie jest Mu obca scena teatralna. Aktorskiego szlifu nabywał w teatrze amatorskim w Bytomiu, potem również w latach studenckich uczestnicząc we francuskojęzycznym *atelier théâtre*. Co więcej, Pan Profesor to artysta słowa, choć z rzadka dzieli się swoją poezją. Zaszczycem jest możliwość przytoczenia — na zakończenie tego szkicu — jednego z wierszy Jubilata, dopuszczającego w arkana Jego twórczości poetyckiej²:

poezja
czas tkany
obrazami
i
beźmierną
przestrzenią
brzemienną
ciszą

(Bóbrka, pensjonat LeGraż, 26–27 lipca 2003)

² Wiersz ten został pierwotnie opublikowany w studium W. Rapaka *Henri Michaux – dzieło wyobraźni. „Okres zielony” 1922–1927*, Kraków 2014, s. 9. Przedruk za zgodą Autora i Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego.